Rapport

OMSLAG IN DENKEN OVER AFSTEKEN VUURWERK

Onderzoek houding t.a.v. vuurwerk na jaarwisseling 2019

Januari 2020

COLOFON

Uitgave
I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer
BWEBPR2020-1/def

Datum
16 januari 2020

Auteurs
Peter Kanne
Wietse van Engeland

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Belangrijkste uitkomsten **4**

1. Inleiding **8**
1.1 Aanleiding voor het onderzoek 8
1.2 Onderzoeksvragen 8
1.3 Verantwoording 9

2. Afsteekgedrag en overlast **11**
2.1 In ruim kwart van de huishoudens werd vuurwerk afgestoken 11
2.2 Zeven op de tien: vuurwerk wordt afgestoken buiten toegestane tijden 11
2.3 Ruim helft Nederlanders ervaart overlast 11
2.4 Vooral last van harde knallen 12

3. Opvattingen over vuurwerk **14**
3.1 Hoe denken Nederlanders over vuurwerk? 14
3.2 Steun voor algemeen vuurwerkverbod fors toegenomen 16
3.3 Zeven op tien Nederlanders achter OVV: knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden 18
3.4 Vuurwerk afsteken op deze manier "niet langer verantwoord" 19
3.5 Nederlanders: vuurwerkverbod zal afsteken vuurwerk drastisch verminderen 20
3.6 Helft vuurwerkafstekers zou stoppen bij verbod én vuurwerkshow 21

4. Bijlage: citaten over vuurwerk **23**
4.1 Negatief tot kritisch over vuurwerk / vóór een verbod 23
4.2 Positief over vuurwerk, echter… 25
4.3 Positief over vuurwerk, niet verbieden 26

5. Onderzoeksverantwoording **27**

Belangrijkste uitkomsten

Nederlanders denken als een teleurgestelde ouder: dan het vuurwerk maar verbieden

Het merendeel van de Nederlanders staat – enkele weken na de jaarwisseling – negatief of zeer kritisch tegenover het afsteken van vuurwerk en vraagt om een bepaalde vorm van beperking. Het merendeel van de Nederlanders komt tot de conclusie: zo gaat het niet langer, dan maar een verbod. Een deelnemer aan dit onderzoek:

"*Het lijkt rond oud en nieuw wel oorlog. Ik zie op straat jongeren vuurwerk gooien naar moeders met kinderen en naar ouderen, gehandicapten en naar dieren. Onbegrijpelijk dat dit mag.*"

Ruim acht op de tien Nederlanders (85%) vinden het niet langer verantwoord om op deze manier met het afsteken van vuurwerk door te gaan. Dit wordt door een ruime meerderheid van alle kiezersgroepen gevonden. Zelfs 61 procent van degenen die zelf vuurwerk afsteken onderschrijft deze stelling. Men vindt het op deze manier te schadelijk voor de veiligheid van mensen en dieren. Daarnaast worden de hoge financiële kosten en de schadelijke effecten voor het milieu genoemd.

Het lijkt erop dat het Nederlandse publiek – als een ouder tegen zijn kind – zegt: we hebben het nu lang genoeg geprobeerd, mensen houden zich niet aan de regels, het is jammer, de goeden verpesten het voor de kwaden, maar dan moeten we het maar verbieden.

Tabel 1

Categorieën open antwoorden op de vraag: 'kunt u in uw eigen woorden omschrijven hoe u staat tegenover het afsteken van vuurwerk met oud & nieuw?'

Negatief over vuurwerk, vóór een verbod	Positief over vuurwerk, twijfel	Positief over vuurwerk, tegen een verbod
Vanwege veiligheid, schade, letsel, het lijkt wel oorlog	De kwaden verpesten het voor de goeden	Het is een mooie traditie, het hoort erbij
Men houdt zich niet aan de regels	Beter handhaven	Anders is oud & nieuw niks aan
CO2-uitstoot, milieu		Vuurwerk ≠ vernieling
Dieren		Verbod is niet te handhaven
Kosten		Incidenten zullen verschuiven

Steun voor algemeen vuurwerkverbod fors toegenomen

Noemde in 2016 nog 61 procent "het afsteken van vuurwerk een mooie traditie", nu is dat gedaald naar 44 procent. En zagen we de steun voor een algemeen vuurwerkverbod voor particulieren de laatste jaren schommelen rond de 50 procent van de Nederlanders, nu – anderhalve week na de jaarwisseling – is 65 procent voor een algeheel vuurwerkverbod.

Figuur 1

Stellingen m.b.t. afsteken van vuurwerk en (algemeen) vuurwerkverbod (% mee eens)[1]

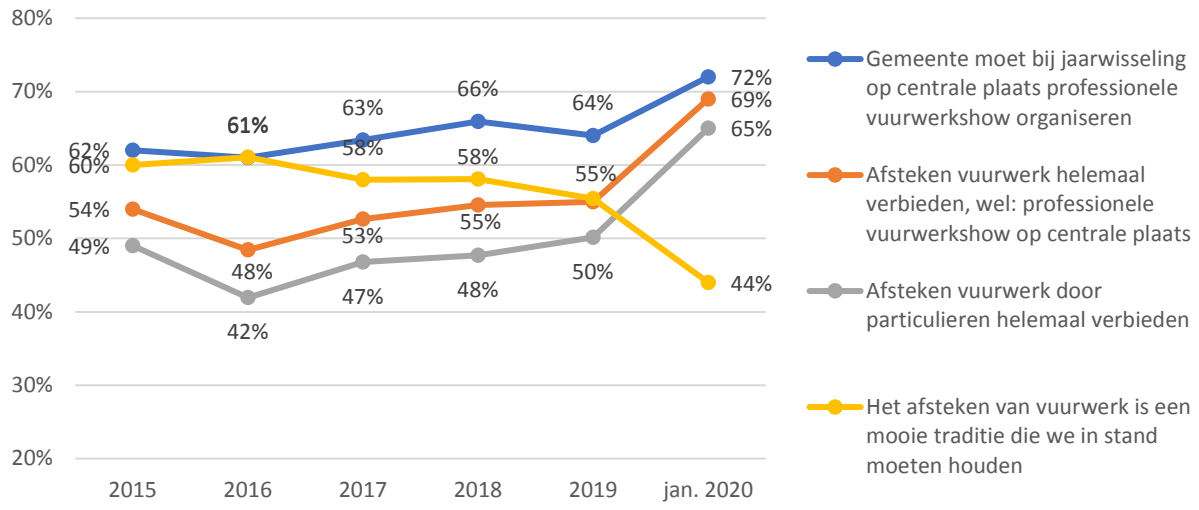

Kiezers van bijna alle partijen zijn om (alleen FvD-kiezers niet)

De steun voor een verbod is bij kiezers van bijna alle partijen in deze mate toegenomen (alleen bij de PVV-kiezers niet).

En alleen de kiezers van Forum voor Democratie zijn *niet* in meerderheid voor een algeheel verbod, de kiezers van alle andere partijen wel.

Ook onder VVD- en CDA-kiezers is de steun hiervoor gegroeid: onder VVD-kiezers ging dat van 45% naar 62%, onder CDA-kiezers van 41% naar 55%.

Gemeenten aan zet: indien vuurwerkverbod dan centrale vuurwerkshow

Indien een vuurwerkverbod gecombineerd wordt met professionele vuurwerkshows op een centrale plaats in de gemeente, neemt de steun van het Nederlandse publiek nog iets toe: 69 procent is daar voor (was van 55 procent). Zoals een ChristenUnie-kiezer het stelt:

"*Helemaal verbieden en enkel de gemeente een vuurwerkshow laten organiseren. Dit verbindt en is veel veiliger voor omstanders. Mijn hond hoeft niet mee en zal er dan ook geen last van hebben. Het voorkomt 15 miljoen schade en mensen kunnen bijdragen aan shows in plaats van 77 miljoen uitgeven.*"

Zeven op tien Nederlanders achter advies OVV: knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden

Het kabinet heeft in de eerste week na de jaarwisseling gezegd te willen komen tot serieuze inperking van het consumentenvuurwerk. Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid heeft aangegeven het advies van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) als 'een belangrijke leidraad' te zien. In dit advies uit 2017 adviseerde de OVV knalvuurwerk en vuurpijlen te verbieden. Volgens Grapperhaus gaat een algeheel verbod te ver.

Dit OVV-advies (knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden, siervuurwerk blijft legaal) krijgt de steun van 70 procent van de Nederlanders. Als het kabinet deze leidraad zou volgen, zou ze kunnen rekenen op de steun van een substantieel deel van de bevolking (een groter deel volgt dit advies dus – 70% – dan het aandeel dat voor een algeheel verbod is – 65%).

---

[1] *De periode van afname van de vragenlijst is door de jaren enigszins verschoven (zie hoofdstuk 4 voor de veldwerkperiodes). Daardoor is een klein tijdseffect niet uit te sluiten.*

Vuurwerkverbod zal afsteken vuurwerk verminderen

Belangrijke vragen bij een eventueel algemeen vuurwerkverbod zijn: zal het werken (gaan mensen minder vuurwerk afsteken) en is het te handhaven?

Maar liefst driekwart (73 procent) gelooft dat "als er een verbod van vuurwerk voor particulieren komt, het afsteken van vuurwerk met de jaarwisseling drastisch zal verminderen". Kiezers van alle partijen hebben hier vertrouwen in.

Bijna de helft (46%) van de *vuurwerkafstekers* zegt zeker te stoppen bij een verbod als er in plaats daarvan op een centrale plaats een professionele vuurwerkshow wordt georganiseerd, nog eens 19 procent zou dit waarschijnlijk doen. Vooral degenen met iemand in het gezin die vuurwerk afsteekt – voornamelijk inwonende kinderen – zien hiertoe mogelijkheden. Dit laatste is goed te vergelijken met het alcoholverbod voor 16- en 17-jarigen: dat is makkelijker te verbieden door ouders als het van de wetgever (ook) niet meer mag.

Handhaven geen uitgemaakte zaak

Ruim de helft (56%) denkt dat het voor de politie *niet* mogelijk zal zijn dit te handhaven. Opvallend is dat eveneens ruim de helft (55%) denkt dat een algemeen vuurwerkverbod voor de politie *makkelijker* te handhaven zal zijn dan zoals het nu is. Er zijn dus Nederlanders (zo'n tien procent) die beide stellingen onderschrijven: zij denken dat een algeheel vuurwerkverbod weliswaar makkelijker te handhaven zal zijn, maar waarschijnlijk ook dat dit nooit *helemaal* zal lukken.

Verantwoording

I&O Research voerde dit onderzoek uit van vrijdag 10 tot en met dinsdagochtend 14 januari 2020. In deze periode werkten 2.221 Nederlanders van 18 jaar en ouder mee aan het onderzoek. De deelnemers zijn geselecteerd uit het I&O Research Panel (n=2.066), aangevuld met leden van PanelClix (n=155).

De onderzoeksresultaten zijn na herweging op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder, voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Peter Kanne (06-31943707)

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.*

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Tijdens de jaarwisseling van 31 december 2019 op 1 januari 2020 waren er volgens de politie ruim 9.300 incidenten, 400 meer dan bij de vorige jaarwisseling. Het betrof brandstichting, vernieling en openlijke geweldpleging tegen hulpverleners en agenten. Volgens korpschef Erik Akerboom werden afgelopen jaarwisseling opnieuw meer agenten belaagd met vuurwerk. Ook hulpverleners en journalisten werden doelwit.

De roep om een vuurwerkverbod is de afgelopen weken steeds luider gaan klinken. Hulpverleners als politie en brandweer pleiten er al langer voor, en steeds meer burgemeesters – vaak ook van VVD- en CDA-huize – schaarden zich achter dit pleidooi. Ook de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) is voor een verbod. Sinds kort is een meerderheid in de Tweede Kamer voor een verbod op riskant vuurwerk. De Partij voor de Dieren en GroenLinks hebben aangekondigd met een wetsvoorstel te komen.

In de eerste week na de jaarwisseling heeft het kabinet naar buiten gebracht te willen komen tot serieuze inperking van de toegestane soorten consumentenvuurwerk. Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid ziet het advies van de OVV als 'een belangrijke leidraad'. In dit advies uit 2017 adviseerde de OVV knalvuurwerk en vuurpijlen te verbieden. Volgens Grapperhaus gaat een algeheel verbod te ver. Als het kabinet deze leidraad blijft volgen, zou ze kunnen rekenen op de steun van een substantieel deel van de bevolking.

1.2 Onderzoeksvragen

Hoe denken de Nederlanders er nu over?
Sinds 2014 doet I&O Research[2] aan het eind van het jaar onderzoek naar ervaringen met en meningen over het afsteken van vuurwerk en de handhaving van regels hieromtrent. Deze keer hebben we een groot deel van dit onderzoek herhaald in de weken direct na de jaarwisseling (van 10 t/m 14 januari 2020). Daarnaast toetsen we enkele actuele kwesties en opvattingen bij het Nederlandse publiek. Bovendien legden we de kern van het advies van de OVV (Knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden, siervuurwerk blijft mogen) voor aan de deelnemers aan dit onderzoek: middels een experiment, steeds met een ander afzender, om te onderzoeken of het uitmaakt van wie het voorstel afkomstig is (de OVV, PvdD/Groenlinks of burgemeesters van CDA- en VVD-huize).

We voerden dit onderzoek uit onder Nederlanders van 18 jaar en ouder met als centrale vragen:

1. In hoeverre hebben Nederlanders overlast ervaren van het afsteken van vuurwerk tijdens de jaarwisseling? Wat is die overlast?
2. In hoeverre zijn Nederlanders voor of tegen een verbod op het afsteken vuurwerk door particulieren, onder welke voorwaarden?
3. Hoe denken Nederlanders over alternatieven voor het afsteken van vuurwerk door particulieren? Bijvoorbeeld zoals voorgesteld door de OVV of het idee van de ChristenUnie om te werken met vuurwerkclubs?
4. In hoeverre zal een vuurwerkverbod te handhaven zijn volgens de Nederlanders?
5. Gaan vuurwerkafstekers daadwerkelijk stoppen met het afsteken van vuurwerk bij een vuurwerkverbod?

---

[2] *De eerste keer op eigen initiatief, in samenwerking met de Volkskrant; in de jaren 2015 – 2019 in samenwerking met Binnenlands Bestuur.*

1.3 Verantwoording

I&O Research voerde van vrijdag 10 tot en met dinsdagochtend 14 januari 2020 een online onderzoek uit naar de standpunten en ervaringen van Nederlanders met betrekking tot vuurwerk. In deze periode werkten 2.221 Nederlanders van 18 jaar en ouder mee aan het onderzoek. De deelnemers zijn geselecteerd uit het I&O Research Panel (n=2066), aangevuld met leden van PanelClix (n=155).

De onderzoeksresultaten zijn na herweging op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder, voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

I&O Research heeft een vergelijkbaar onderzoek (met steeds 2.000 deelnemers of meer) uitgevoerd in:

- 2014 (26-28 december 2014);
- 2015 (3-8 december 2015);
- 2016 (1-5 december 2016);
- 2017 (16-26 november 2017);
- 2018 (15-22 november 2018);
- 2019 (15-22 november 2019.

Zie hoofdstuk 5 voor een nadere onderzoeksverantwoording.

2

HOOFDSTUK

Afsteekgedrag en overlast

2. Afsteekgedrag en overlast

2.1 In ruim kwart van de huishoudens werd vuurwerk afgestoken

Tijdens de afgelopen jaarwisseling werd in ruim een kwart (27%) van de huishoudens vuurwerk afgestoken. Eén op tien (11%) deed dat zelf, bij 18 procent was er iemand anders in het huishouden die vuurwerk afstak. In driekwart van de huishoudens werd er geen vuurwerk afgestoken.

2.2 Zeven op de tien: vuurwerk wordt afgestoken buiten toegestane tijden

In de vorige twee metingen zei circa twee derde van de Nederlanders dat er 'regelmatig' tot 'vaak' vuurwerk werd afgestoken buiten de toegestane afsteektijden. Maar dit was in november, men moest dit dus zeggen op basis van herinnering van ruim 10 maanden geleden.
Nu, in januari 2020, anderhalve week na de jaarwisseling, zeggen zeven op de tien (70%) dat 'regelmatig' tot 'vaak' vuurwerk werd afgestoken buiten de toegestane afsteektijden. Met name de categorie 'vaak' nam toe (van 34 naar 43 procent, zie tabel 2.1).

Tabel 2.1

Het afsteken van vuurwerk was toegestaan van 31 december 18.00 uur ('s avonds) tot 1 januari 2.00 uur ('s nachts). In hoeverre hielden mensen in uw buurt zich aan deze afsteektijden?

	NOVEMBER 2018	NOVEMBER 2019	JANUARI 2020
Er wordt (bijna) geen vuurwerk afgestoken buiten de toegestane afsteektijden.	6%	6%	8%
Er wordt af en toe vuurwerk afgestoken buiten de toegestane afsteektijden.	24%	24%	19%
Er wordt regelmatig vuurwerk afgestoken buiten de toegestane afsteektijden.	35%	33%	27%
Er wordt vaak vuurwerk afgestoken buiten de toegestane afsteektijden.	31%	34%	43%
Weet ik niet	4%	3%	3%
TOTAAL	**100%**	**100%**	**100%**

2.3 Ruim helft Nederlanders ervaart overlast

We vroegen Nederlanders of ze overlast hebben ervaren van vuurwerk rond deze jaarwisseling. Van alle Nederlanders zegt 56 procent in sterke mate (18%) of enige mate (38%) overlast te hebben ervaren. Onder vuurwerkafstekers ligt dit lager, al zegt ook van hen nog 41 procent last te hebben gehad.

Figuur 2.1

Hebt u zelf overlast ervaren van vuurwerk rond deze jaarwisseling (28 december 2019 t/m 1 januari 2020)?

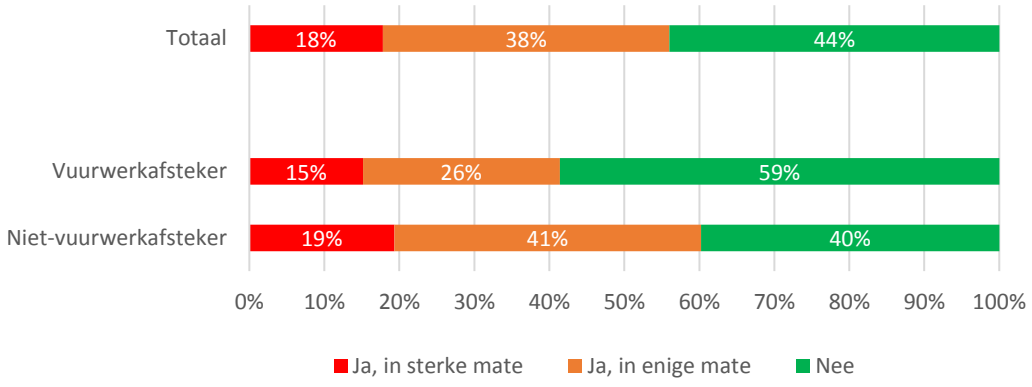

2.4 Vooral last van harde knallen

Mensen hebben vooral last van harde knallen (85%) en vuurwerkresten op straat (55%). Ook huisdieren die bang en gestrest zijn (40%) is een belangrijk onderdeel van de overlast[3].
Geluidsoverlast is ten opzichte van 2017, toen deze vraag ook gesteld is, een belangrijker ergernis geworden, terwijl 'vuurwerkresten' iets minder belangrijk is geworden.

Figuur 2.2

Wat voor overlast hebt u ervaren van vuurwerk? (basis: heeft overlast ervaren)

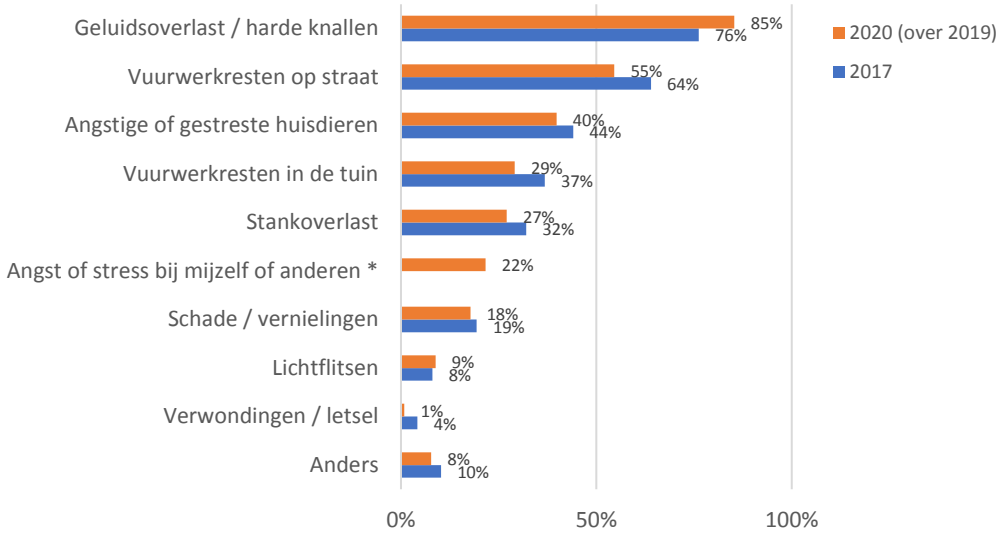

[3] *60% van de huishoudens heeft een huisdier. https://www.sevendays.nl/nieuws/zo-veel-huisdieren-wonen-er-nederland*

3

HOOFDSTUK

Opvattingen over vuurwerk

3. Opvattingen over vuurwerk

3.1 Hoe denken Nederlanders over vuurwerk?

We vroegen alle deelnemers – middels een open vraag – 'kunt u in uw eigen woorden omschrijven hoe u staat tegenover het afsteken van vuurwerk met oud & nieuw?'[4] Het merendeel van de respondenten staat er negatief of zeer kritisch tegenover en vraagt om een bepaalde vorm van beperking. Er is ook een deel dat in principe positief staat tegenover vuurwerk, maar door de gebeurtenissen twijfelt. En er is een substantiële minderheid die onverkort vasthoudt aan de vuurwerktraditie zoals hij is. In deze paragraaf lichten we deze antwoorden toe. In de volgende paragrafen geven we de uitkomsten van de kwantitatieve vragen die deze verdeling getalsmatig uitdrukken.

Tabel 3.1

Categorieën open antwoorden op de vraag: 'kunt u in uw eigen woorden omschrijven hoe u staat tegenover het afsteken van vuurwerk met oud & nieuw?'

Negatief over vuurwerk, vóór een verbod	Positief over vuurwerk, twijfel	Positief over vuurwerk, tegen een verbod
Vanwege veiligheid, schade, letsel, het lijkt wel oorlog	De kwaden verpesten het voor de goeden	Het is een mooie traditie, het hoort erbij
Men houdt zich niet aan de regels	Beter handhaven	Anders is oud & nieuw niks aan
CO2-uitstoot, milieu		Vuurwerk ≠ vernieling
Dieren		Verbod is niet te handhaven
Kosten		Incidenten zullen verschuiven
Liever vuurwerkshows		

Negatief: dan maar een verbod

Heel vaak komt men tot de conclusie: zo gaat het niet langer, dan maar een verbod. Een deelnemer:

"*Het lijkt rond oud en nieuw wel oorlog. Ik zie op straat jongeren vuurwerk gooien naar moeders met kinderen en naar ouderen, gehandicapten en naar dieren. Onbegrijpelijk dat dit mag.*"

Het lijkt erop dat het publiek – als een ouder tegen zijn kind – zegt: we hebben het nu lang genoeg geprobeerd, mensen houden zich niet aan de regels, het is jammer, de goeden verpesten het voor de kwaden, maar dan moeten we het maar verbieden. Men vindt het op deze manier te schadelijk voor de veiligheid van mensen, dieren en vanwege de schade. Daarnaast worden de hoge financiële kosten en schadelijke effecten voor het milieu genoemd. Een PVV-kiezer:

"*Nu spreken we met name de laatste tijd over allerlei zaken als milieu, uitstoot CO2 en ga zo maar door maar m.b.t. het afsteken van vuurwerk horen wij daar niets over.*"

Ook het feit dat hulpverleners en de brandweer worden aangevallen trekt mensen over de streep om vóór een vuurwerkverbod te zijn. Veel mensen koppelen daaraan dat een centrale vuurwerkshow, bijvoorbeeld georganiseerd door de gemeente, een goed alternatief voor particulier vuurwerk zou zijn. Zoals een CU-kiezer het stelt:

"*Helemaal verbieden en enkel de gemeente een vuurwerkshow laten organiseren. Dit verbindt en is veel veiliger voor omstanders. Mijn hond hoeft niet mee en zal er dan ook geen last van hebben. Het voorkomt 15 miljoen schade en mensen kunnen bijdragen aan shows in plaats van 77 miljoen uitgeven.*"

[4] *Zie de bijlage, hoofdstuk 4 voor een groot aantal citaten, open antwoorden op deze vraag.*

Positief over vuurwerk

Veel Nederlanders vinden de vuurwerktraditie eigenlijk heel mooi en gezellig. Sommige mensen balen ervan dat ze weer een traditie wordt afgenomen (een FvD-kiezer: "*Ja ik weet het, die traditie raken we ook weer kwijt.*") Maar door de gebeurtenissen twijfelt ook een groot deel van degenen die eigenlijk graag zouden vasthouden aan het afsteken van vuurwerk en stellen ze voor te komen tot beperkingen, gedeeltelijke verboden of strengere handhaving. Ze vinden dat een handjevol kwaden het verpesten voor de goeden:

"*Vuurwerk vind ik prima. Alleen de mensen die nonchalant met vuurwerk omgaan vind ik zorgwekkend. Dan verafschuw ik ook dat er vuurwerk naar onschuldige mensen en hulpverleners wordt gegooid of hun eigendommen beschadigd raken door vuurwerk. Dan denk ik wel: laten we ermee stoppen."*

Er zijn ook mensen die vinden dat alle vernielingen en overlast en vuurwerk niet één op één aan elkaar gekoppeld kunnen worden.

"Er worden mijns inziens twee dingen, vernieling en vuurwerk, bij elkaar op een hoop gegooid wat bijna niets met elkaar te maken heeft

Tenslotte is er een grote groep die echt tegen elk verbod is. Soms omdat men het echt niet nodig vindt, soms omdat men verwacht dat een verbod niet te handhaven is en dat het probleem alleen maar zal verschuiven. Een VVD-kiezer:

"*Het hoort erbij, anders zou het een doodgewone avond zijn. Bij een vuurwerkverbod zullen de incidenten verschuiven en niet verdwijnen. De politie heeft de wet te handhaven en dan gaan we niet iets verbieden als zij erin te kort schieten. Men schijnt ook te vergeten dat er mensen zijn die er wel plezier aan beleven."*

3.2 Steun voor algemeen vuurwerkverbod fors toegenomen

De resultaten op de vragen en stellingen die we al sinds 2014 of 2015 voorleggen bevestigen het beeld dat in de vorige paragraaf is beschreven.
Zagen we de steun voor een algemeen vuurwerkverbod voor particulieren de laatste jaren schommelen rond de 50 procent van de Nederlanders. In november 2019 was dat precies 50 procent, nu – anderhalve week na de jaarwisseling – is 65 procent het eens met de stelling 'Het afsteken van vuurwerk door particulieren moet helemaal worden verboden'.

Indien dit verbod gecombineerd wordt met professionele vuurwerkshows op een centrale plaats in de gemeente, neemt de steun nog iets toe: 69 procent.

En omgekeerd, als er geen algemeen verbod komt, is een nog iets groter deel (72 procent) voor dit soort gemeentelijke professionele vuurwerkshows.

In 2016 noemde 61 procent het afsteken van vuurwerk nog 'een mooie traditie', nu is dat 44 procent.

Figuur 3.1

Stellingen m.b.t. afsteken van vuurwerk en (algemeen) vuurwerkverbod (% mee eens)[5]

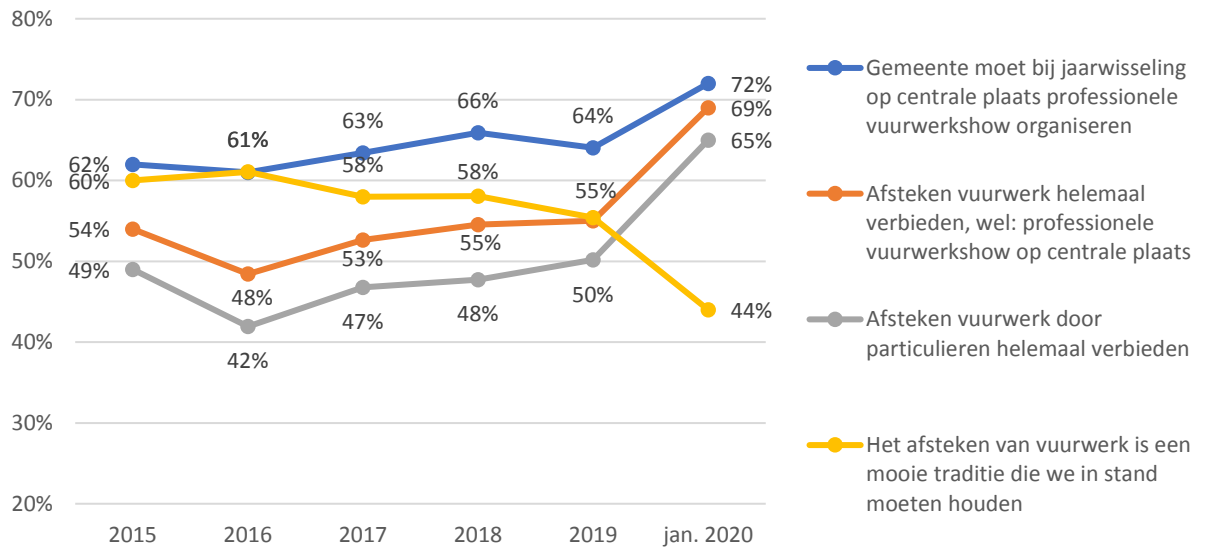

[5] *De periode van afname van de vragenlijst is door de jaren enigszins verschoven (zie hoofdstuk 4 voor de veldwerkperiodes). Daardoor is een klein tijdseffect niet uit te sluiten.*

Steun voor verbod onder bijna alle kiezersgroepen toegenomen

In onze november/december 2019-rapportage zagen we dat kiezers van de linkse partijen (Partij voor de Dieren, PvdA, GroenLinks en SP) al in meerderheid voorstander van een vuurwerkverbod waren. Aanhangers van de Partij voor de Dieren en GroenLinks het vaakst. Dat is ook nu nog zo, al is de steun hier ook nog eens gegroeid.

In november 2019 bleek dat – anders dan in november 2018 – ook onder PvdA- en D66-kiezers een meerderheid was ontstaan voor een particulier vuurwerkverbod. SP-kiezers bleken toen nog stabiel in hun opvatting over een vuurwerkverbod (55% was hier voor).

Alleen kiezers Forum voor Democratie nog niet in meerderheid voor een verbod

Nu zien we dat de steun voor een verbod bij kiezers van alle partijen – met uitzondering van de PVV – is toegenomen en dat er onder kiezers van alle partijen – met uitzondering van Forum voor Democratie – een meerderheid voor zo'n verbod is. Van de FvD-kiezers is 51% het oneens met de stelling 'Het afsteken van vuurwerk door particulieren moet helemaal worden verboden'.

Ook onder VVD- en CDA-kiezers is de steun voor een vuurwerkverbod gegroeid: onder VVD-kiezers ging dat van 45% naar 62%, onder CDA-kiezers van 41% naar 55%.

Onder 50 Plus-kiezers hielden voor- en tegenstanders elkaar in november nog in balans. Deze kiezersgroep denkt daar nu heel anders over: driekwart is nu voor een verbod (van 47% naar 75%).

Figuur 3.2

"Het afsteken van vuurwerk door particulieren moet helemaal worden verboden", naar (huidige) politieke voorkeur; november 2019 versus januari 2020 (%)

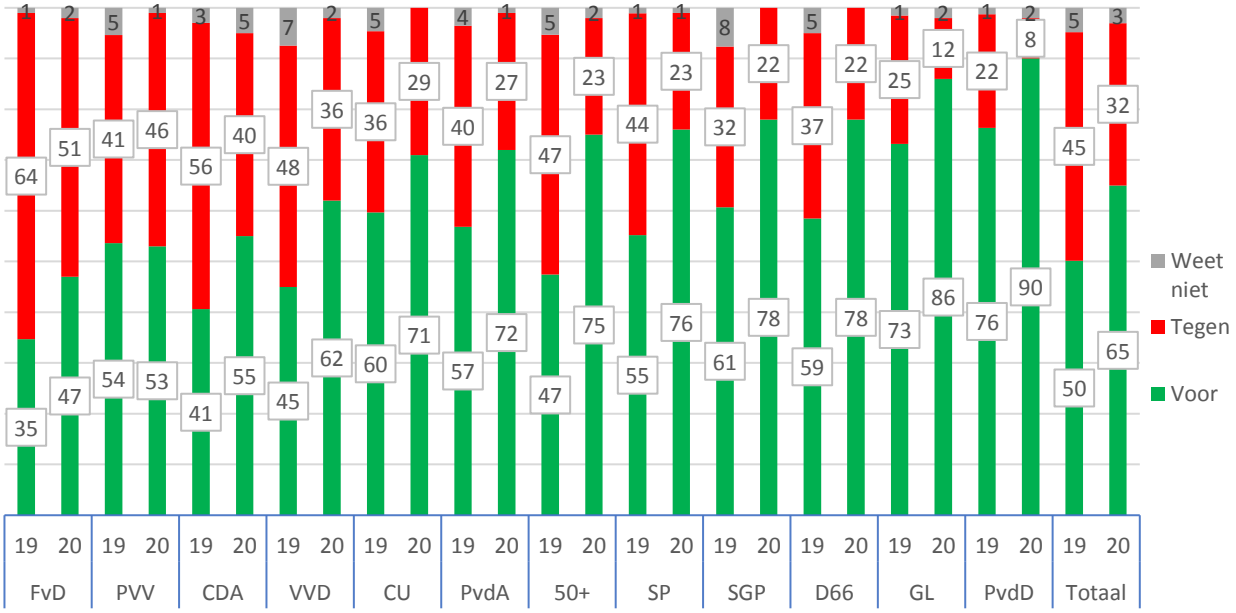

3.3 Zeven op tien Nederlanders achter OVV: knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden

Het kabinet heeft in de eerste week na de jaarwisseling gezegd te willen komen tot serieuze inperking van de toegestane soorten consumentenvuurwerk. Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid heeft aangegeven het advies van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) als 'een belangrijke leidraad' te zien. In dit advies uit 2017 adviseerde de OVV knalvuurwerk en vuurpijlen te verbieden. Volgens Grapperhaus gaat een algeheel verbod te ver. Als het kabinet deze leidraad blijft volgen, zou ze kunnen rekenen op de steun van een substantieel deel van de bevolking (een groter deel volgt dit advies dan het aandeel dat voor een algeheel verbod is).

Experiment

We legden de kern van het advies van de OVV (Knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden, siervuurwerk blijft mogen) voor aan de deelnemers aan dit onderzoek. We deden dit met drie verschillende afzenders: A. de OVV, B. GroenLinks en de PvdD en C. burgemeesters van VVD- en CDA-huize. Steeds een derde van de steekproef (aselect bepaald) kreeg één variant voorgelegd.

We zien dat alle varianten de steun van rond de 70 procent van de Nederlanders krijgen. Vooral met afzender 'Onderzoeksraad voor Veiligheid' is de steun groot (72%). Als GroenLinks en PvdD de bedenker van het plan zijn, daalt de steun bij FvD- en PVV-stemmers. Hetzelfde effect, dalende steun, zien we (in nog sterkere mate) optreden als we het plan ophangen aan VVD- en CDA-burgemeesters, maar dan voornamelijk onder FvD-kiezers.

Opvallend genoeg krijgt de VVD- en CDA-burgemeesters-variant niet meer steun van VVD- en CDA-kiezers.

Figuur 3.3

Draagvlak voor voorstel regering om advies OVV te volgen? "Knalvuurwerk en vuurpijlen verbieden. Siervuurwerk blijft legaal (% mee eens)." Voorgelegd in 3 varianten:

A. De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) adviseerde de regering in 2017 om knalvuurwerk en vuurpijlen te verbieden. Om de veiligheid tijdens de jaarwisseling te vergroten. Siervuurwerk (uit potten) zou nog wel mogen.

B. GroenLinks en de Partij voor de Dieren bereiden een landelijk vuurwerkverbod voor. Stel dat dit verbod zou bestaan uit het verbieden van knalvuurwerk en vuurpijlen. Om de veiligheid tijdens de jaarwisseling te vergroten. Siervuurwerk (uit potten) zou nog wel mogen.

C. Veel burgemeesters van VVD- en CDA-huize pleiten voor een vuurwerkverbod. Stel dat knalvuurwerk en vuurpijlen zou worden verboden. Om de veiligheid tijdens de jaarwisseling te vergroten. Siervuurwerk (uit potten) zou nog wel mogen.

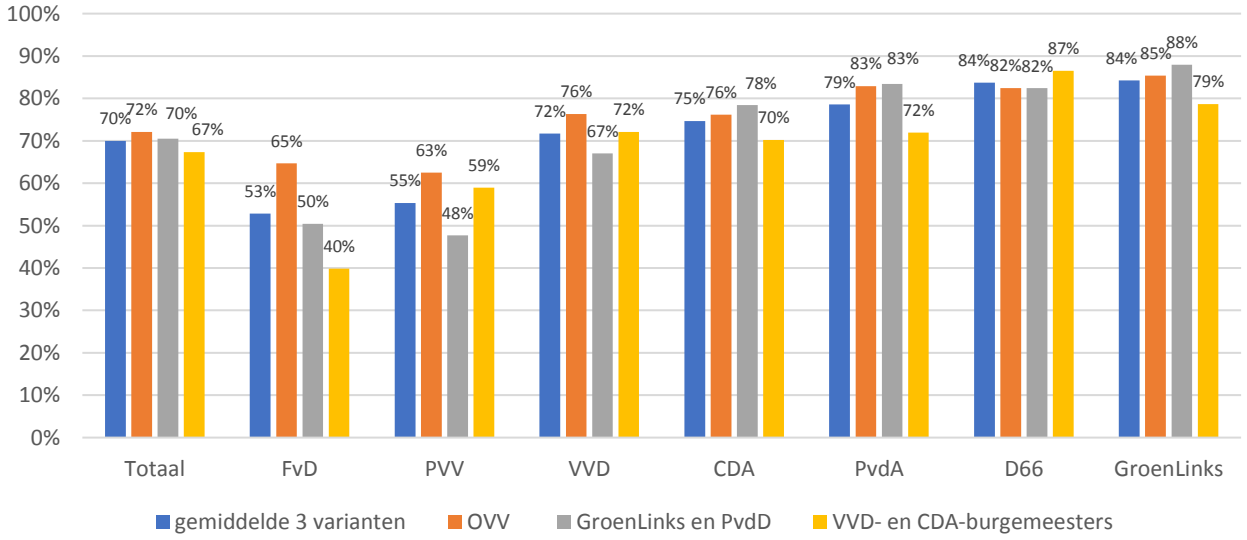

3.4 Vuurwerk afsteken op deze manier "niet langer verantwoord"

VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff verwacht dat een verbod van vuurwerk voor particulieren niet zal helpen om agressie en letsel met de jaarwisseling te verminderen. Bijna de helft (46%) van de kiezers is dat met hem eens. Een iets groter deel (49%) is het overigens met hem *on*eens.
Vooral PVV- en FvD- ondersteunen deze gedachte, VVD-kiezers zijn verdeeld (46% eens, 51% oneens).

Een veel groter deel van de kiezers – namelijk 85 procent – is het eens met de uitspraak (gedaan door Jesse Klaver) dat het niet langer verantwoord is om op deze manier met het afsteken van vuurwerk door te gaan. Opvallend is dat dit door een ruime meerderheid – minimaal 71% (FvD-kiezers) – van alle kiezersgroepen wordt gevonden. Ook 61 procent van degenen die zelf vuurwerk afsteken onderschrijft deze stelling.

Het idee van de ChristenUnie, dat er alleen nog vuurwerk mag worden afgestoken door plaatselijke "vuurwerkclubs", die daar toestemming voor moeten krijgen van hun gemeente, wordt door iets meer dan de helft (52%) positief ontvangen. CU-kiezers (63%) zien dat het meest zitten.

Figuur 3.4

Draagvlak voor uitspraken en plannen politici (% mee eens)

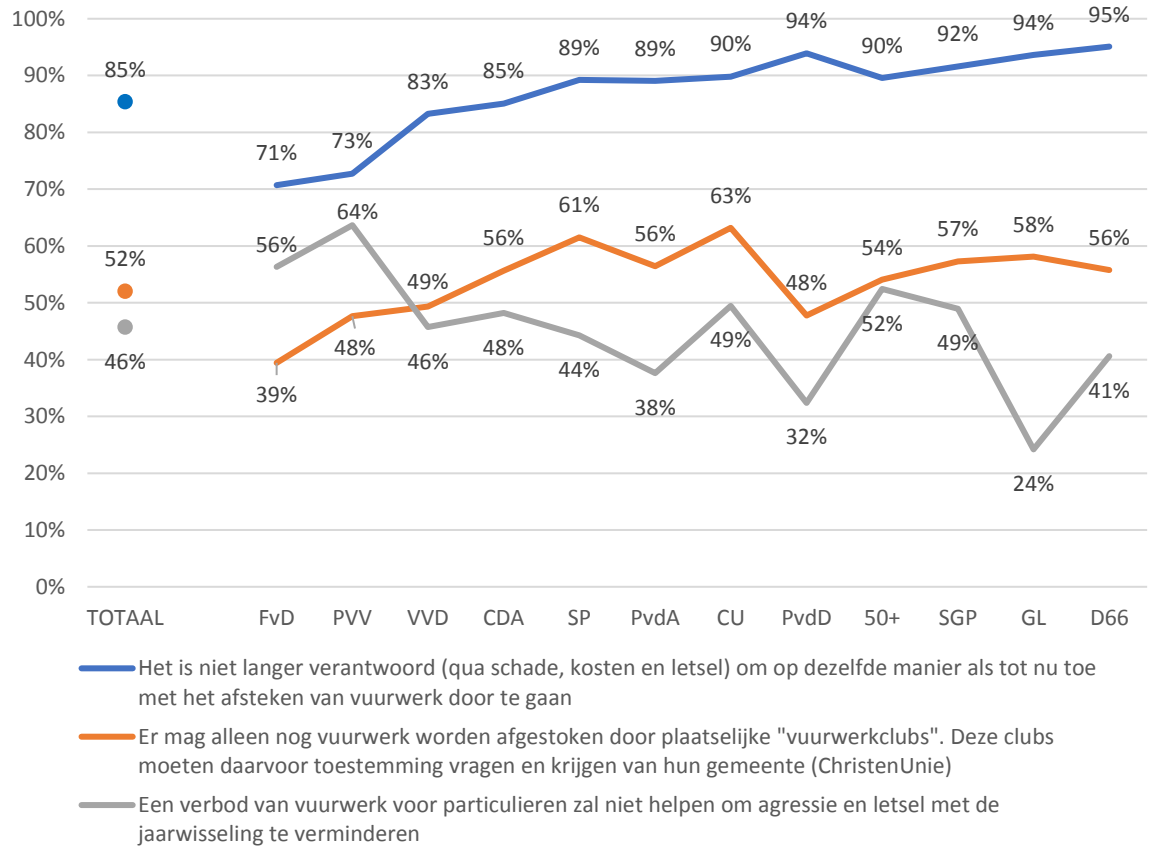

3.5 Nederlanders: vuurwerkverbod zal afsteken vuurwerk drastisch verminderen

Belangrijke vragen bij een eventueel algemeen vuurwerkverbod zijn: zal het werken (gaan mensen minder vuurwerk afsteken) en is het te handhaven? Over de eerste vraag zijn Nederlanders minder verdeeld dan over de tweede.

Maar liefst driekwart (73 procent) gelooft dat "als er een verbod van vuurwerk voor particulieren komt, het afsteken van vuurwerk met de jaarwisseling drastisch zal verminderen". Kiezers van alle partijen hebben hier vertrouwen in.

Of het te handhaven is, is voor Nederlanders geen uitgemaakte zaak. Ruim de helft (56%) denkt dat het voor de politie *niet* mogelijk zal zijn dit te handhaven. Vooral kiezers van FvD, PVV, 50 Plus, CDA, VVD en SGP hebben hier een hard hoofd in.
Opvallend is dat eveneens ruim de helft (55%) denkt dat een algemeen vuurwerkverbod voor de politie *makkelijker* te handhaven zal zijn dan zoals het nu is.
Er zijn dus Nederlanders (zo'n tien procent) die beide stellingen onderschrijven: zij denken dat een algeheel vuurwerkverbod weliswaar makkelijker te handhaven zal zijn, maar waarschijnlijk ook dat dit nooit *helemaal* zal lukken.

Figuur 3.5
Als er een verbod van vuurwerk voor particulieren komt, zal het... (% mee eens)

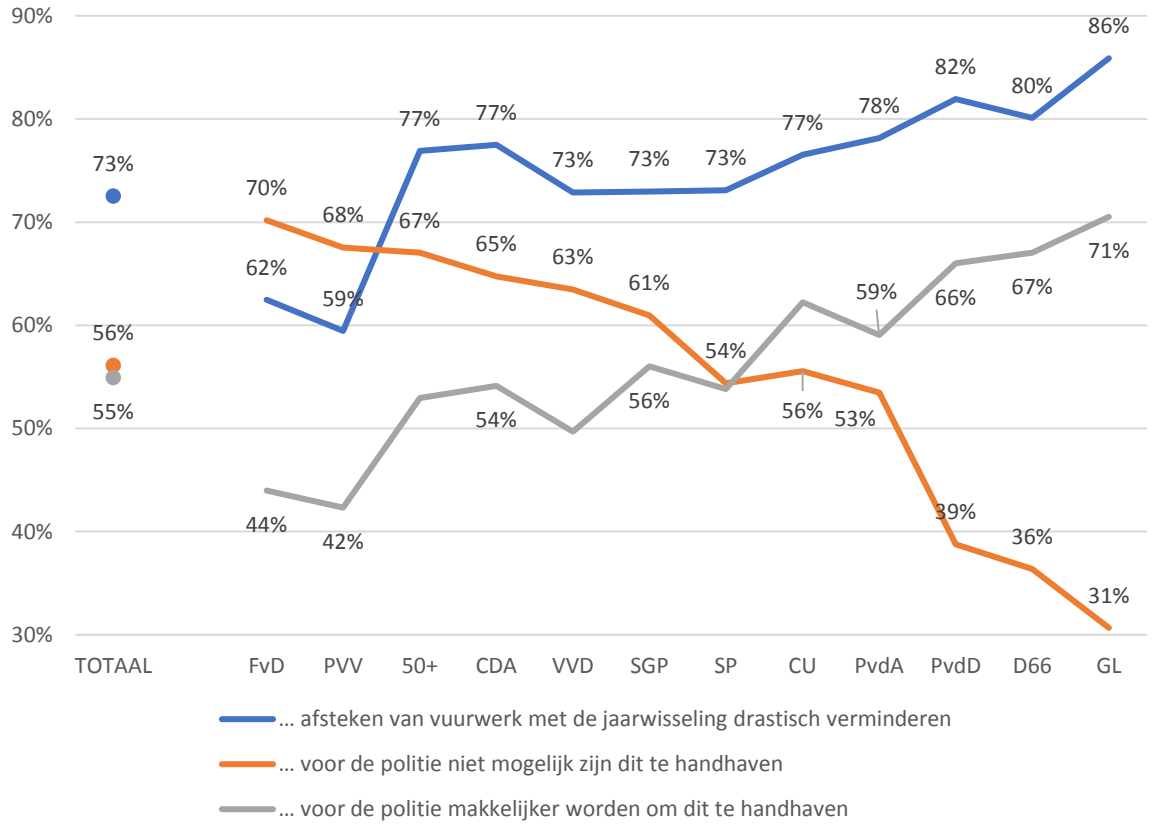

3.6 Helft vuurwerkafstekers zou stoppen bij verbod én vuurwerkshow

Aan vuurwerkafstekers en mensen die niet zelf vuurwerk afstaken, maar iemand anders in het huishouden wel, stelden we de vraag: "Stel er komt een vuurwerkverbod voor particulieren. In plaats daarvan wordt er in uw gemeente bij de jaarwisseling op een centrale plaats een professionele vuurwerkshow georganiseerd. Zou u dan stoppen of minderen met zelf vuurwerk kopen en afsteken?"

Bijna de helft (46%) van hen zegt dan zeker te stoppen, nog eens 19 procent waarschijnlijk. Degenen die zelf vuurwerk afsteken zijn iets minder bereid het afsteken van vuurwerk te staken (34% zeker, 21% waarschijnlijk); maar degenen die iemand in het gezin hebben die vuurwerk afsteekt – dit zullen voornamelijk hun inwonende kinderen zijn – zien hiertoe meer mogelijkheden: 53% zegt dat dit zeker gaat stoppen, nog eens 18% waarschijnlijk. Dit laatste is goed te vergelijken met het alcoholverbod voor 16- en 17-jarigen: dat is makkelijker te verbieden door ouders als het van de wetgever (ook) niet meer mag.

Figuur 3.6

Stoppen met vuurwerk afsteken bij verbod én professionele vuurwerkshow? (Basis: vuurwerkafstekers)

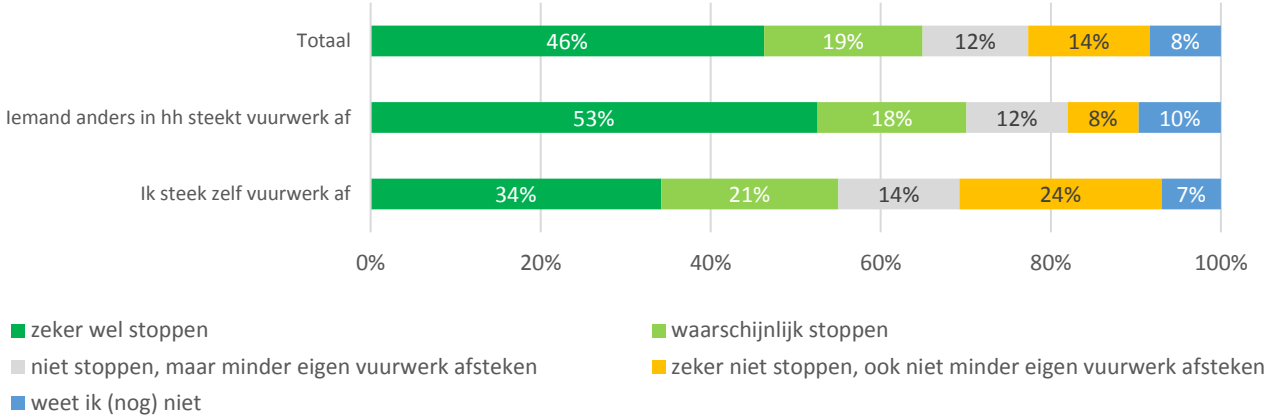

4

HOOFDSTUK

Onderzoeksverantwoording

4. Bijlage: citaten over vuurwerk

Een greep uit de open antwoorden op de vraag 'Kunt u in uw eigen woorden omschrijven hoe u staat tegenover het afsteken van vuurwerk met oud & nieuw?'. Onder het citaat steeds de partij waarop men nu zou stemmen.

4.1 Negatief tot kritisch over vuurwerk / vóór een verbod

Alle knalvuurwerk en vuurpijlen mogen wat mij betreft worden verboden. Siervuurwerk wel blijven toestaan. Professioneel vuurwerk door overheden laten uitvoeren is voor iedereen leuk en ongevaarlijk.
D66

Helemaal verbieden en enkel de gemeente een vuurwerkshow laten organiseren. Dit verbindt en is veel veiliger voor omstanders. Mijn hond hoeft niet mee en zal er dan ook geen last van hebben. Het voorkomt 15 miljoen schade en mensen kunnen bijdragen aan shows ipv 77 miljoen uitgeven.
CU

Mee stoppen en in elke gemeente op een plein een vuurwerkshow laten plaatsvinden. Tevens beter handhaven indien er toch vuurwerk vanuit het buitenland binnen gaat komen.
VVD

Per zoveel inwoners een professionele show van een kwartiertje en geen consumentenvuurwerk meer. In Shanghai kon het zelfs met drones.... Dat is nòg een betere optie.
PvdD

Ben er mijn hele leven al bang voor, het lijkt rond oud en nieuw oorlog, ik zie op straat jongeren vuurwerk gooien naar moeders met kinderen en naar ouderen, gehandicapten en naar dieren. Onbegrijpelijk dat dit mag.
Weet nog niet

Afschaffen die boel, Nederland heeft helemaal géén vuurwerktraditie. Het is nu ontaard in een grote vernielpartij met miljoenenschade als gevolg en grote milieuschade i.v.m. grote luchtverontreiniging en tevens veel dieren die buiten verblijven in de stress en zelfs overleden i.v.m. desoriëntatie.
50 Plus

Afschaffen die bende! Overal. En alles. Helemaal geen vuurwerk meer. Dat is het makkelijkste te handhaven. Alleen maar vuurwerkshows redden de mensen het ook wel mee. Eindelijk geen bange dieren en gewonde mensen meer.
Gaat niet stemmen

Enkele vuurwerkzones per stad/dorp aanwijzen en voor de rest van het land alles verbieden. Het niet uitgegeven geld (gedeeltelijk) doneren aan een goed doel!
CDA

Afsteken van vuurwerk loopt nu uit op zoveel mogelijk geweld en vernielingen, al lang voor oud en nieuw. Het gaat niet meer om feest. Daarom sta ik er negatief tegenover.
CDA

Consumentenvuurwerk helemaal of gedeeltelijk afschaffen. Traditie en feest kan ook op een andere manier vorm krijgen in de toekomst. Zoals het nu gaat kan absoluut niet meer, het is chaos geworden en levens worden zelfs bedreigd, het lijkt wel een vorm van oorlog hier en daar!!! Afschuwelijk.
GroenLinks
Dat het verboden zal worden zelf vuurwerk af te steken zou een goed besluit zijn. Er zijn teveel slachtoffers gevallen en het gooien van vuurwerk naar hulpverleners is helemaal te gek voor woorden.
PvdA

De gewone man/vrouw of kinderen daar heb je geen last van. Het zijn degene die het zijn gaan verzieken voor de rest. Ik denk dat er veel vuurwerk wordt "geïmporteerd" veel te gek o.a. bedreigingen en vernielingen en met volle bewustzijn het aanvallen van hulpverleners en politie en brandweer met zwaar vuurwerk door, eigen stads/dorpsgenoten, het was verschrikkelijk in mijn nabij gelegen regio, misschien nog wel erger dan in Duindorp daar hield ik mijn hart voor vast. Tot aan een rouwstoet aan toe. Ikzelf werd een aantal dagen voor Oud en Nieuw wakker "geëxplodeerd" door zeer zware knallen in de nacht het leek wel of de "artillerie" voor de deur stond. Ik heb ook op oudejaarsdagen vuurwerk afgestoken toen ik de leeftijd had, maar de tijd was anders. Illegaal bestond niet. Siervuurwerk is mooi om naar te kijken. Ik denk dat wij richting verboden en grotere vuurwerkshows gaan.
FvD

Milieu / CO2
Door de grote hoeveelheid, enorme toename van zwaar vuurwerk, de overschreden afsteektijden vanaf half november (!), de extreme moedwillige vernielingen vind ik dat ze alle vuurwerk voor particulieren compleet moeten afschaffen. Alleen een georganiseerde vuurwerkshow onder leiding van professionelen, met zo min mogelijk milieuoverlast. Bij voorkeur ook dat zelfs niet.
GL

Afschaffen eigen vuurwerk afsteken aangezien we ieder jaar er achter komen dat er sommige het IQ er niet voor hebben en gezien het punt CO2 helemaal afschaffen.
FvD

Moeilijk om dit te verbieden. Knalvuurwerk slecht voor je handen en siervuurwerk slecht voor de ogen. Beiden slecht voor CO2. Alleen siervuurwerk wil de politiek. Zie nu het resultaat aangaande oogletsels.
PVV

Nu spreken we met name de laatste tijd over allerlei zaken als milieu, uitstoot CO2 en ga zo maar door maar m.b.t. het afsteken van vuurwerk horen wij daar niets over.
PVV

Slecht voor het milieu, CO2 en stikstof, zware metalen, plastic en lawaai
VVD

Slechte zaak, met name gezien de hoeveelheid geld die erin omgaat, dit kan beter ergens anders aan besteed worden. Daarnaast maakt het 'knalvuurwerk' mensen en dieren bang, dat moet verboden worden. Verder zorgt vuurwerk ook voor brandgevaar (o.a. rieten daken), ook daarom sta ik niet positief tegenover vuurwerk.
SGP

Gelet op alle problemen met fijnstof, stikstof en CO2 die er liggen moeten we onmiddellijk stoppen met zaken die onnodig zijn. Daarbij hoort vuurwerk ook, maar ook de F1 in Zandvoort, allerlei trekkertrek evenementen en race wedstrijden waar mens en natuur onnodig wordt belast.
SGP

Er moet een volledig verbod komen op het particulier afsteken van vuurwerk. Hier in de buurt lopen jonge kinderen met zwaarder soort vuurwerk, waarbij soms al jongetjes van een jaar of vier aanwezig zijn. Zonder toezicht van volwassenen uiteraard. Het wordt hier bij het dorpshuis afgestoken waardoor wij zelf twee dagen vergaan van het lawaai en de kruitdampen die blijven hangen bij dit gebouw en ons huis.
CU

Schaf maar af. Ik vind het onnodig en geldverspilling. Vuurwerkshow ziet er leuk uit, maar echt perse hoeft het ook weer niet.
SP

4.2 Positief over vuurwerk, echter…

Vuurwerk vind ik prima, hoewel je niemand meer hoort over de CO2. Alleen de mensen die nonchalant met vuurwerk omgaan vind ik zorgwekkend. Dan verafschuw ik ook dat er vuurwerk naar onschuldige mensen en hulpverleners wordt gegooid of hun eigendommen beschadigd raken door vuurwerk. Dan denk ik wel laten we er mee stoppen.
Weet ik nog niet

Helemaal prima. Het is wel verstandig om pijlen en knalvuurwerk af te schaffen. Ik denk niet dat het probleem bij vuurwerk ligt, maar bij de mensen die het afsteken.
VVD

Het is een traditie die erbij hoort! Alleen een heleboel mensen (de jeugd) weet niet om te gaan met normale regels. Het gebruik van zwaar vuurwerk en het gooien naar politie, ambulancepersoneel, gewone mensen en dieren moet zwaar aangepakt worden
VVD

Siervuurwerk hoort bij oud en nieuw, maar al dat geknal wat al begin december begint is niet mijn idee van oud en nieuw. Mijn hond is heel december de straat niet op geweest omdat ze zo bang was. Als er een paar dagen van tevoren wat afgestoken wordt is dat geen probleem, dat hoort erbij, zolang het geen knalvuurwerk is.
PvdD

Bij ons in de buurt is het alleen maar leuk. Maar in de grote steden is het niet leuk en als ze dan ook nog de hulpverleners met vuurwerk gaan bekogelen dan moet het maar verboden worden
PvdA

Prima tijdens de jaarwisseling. Eerder en later niet. Maar, gezien de ongelukken die er gebeuren en het feit dat een flink aantal mensen niet weet hoe er mee om te gaan, is een algeheel verbod toch beter denk ik en zouden we naar shows van gemeenten moeten kijken.
GL

Geen problemen mee, zolang het niet naar mensen/dieren wordt gegooid of vernielingen aanricht.
Weet nog niet

Het is een erg mooie traditie, waarbij ik met name geniet van het zelf afsteken van siervuurwerk samen met de buren. Daarnaast geniet ik van het carbid schieten overdag. Het knalvuurwerk en de vuurpijlen mogen wat mij betreft verboden worden. Een algeheel vuurwerkverbod vind ik een draconische maatregel.
Weet nog niet

Ik steek niks af, maar vind het leuk om te zien en vroeger stak ik wel af, dus tijdens oud en nieuw moet er gewoon afgestoken kunnen worden. Wel moet er buiten de toestaande tijden beter worden gecontroleerd, maar eerst moet de politie meer mensen/middelen/geld krijgen om dat te realiseren.
FvD

4.3 Positief over vuurwerk, niet verbieden

Bij ons in de straat is met groot enthousiasme en veilig vuurwerk afgestoken. Daarna keurig opgeruimd. Op deze manier mag het doorgaan. Landelijk zie ik dat er té veel ongelukken gebeuren, slecht wordt gericht, soms expres naar politie, ambulance medewerkers en andere handhavers wordt gegooid. Het loopt uit de hand. Een algeheel verbod zal niet geaccepteerd worden, maar alleen "veilig" vuurwerk in combinatie met georganiseerde vuurwerkgroepen + hoge boetes voor de vandalen.
VVD

Het 'ouderwetse' gewone knal- en siervuurwerk vind ik prima, ook carbidschieten buiten de bebouwde kom (en niet in de achtertuin zoals bij mijn buren) is oké.
Andere partij

Prima! Ja ik weet het, die traditie raken we ook weer kwijt.
FvD

Gewoon blijven afsteken en mensen zwaar straffen met illegaal vuurwerk. Taakstrafje? Agenten zijn nog bezig met de papieren in te vullen en de dader loopt al weer vrij.
FvD

Heerlijk, en wanneer het werkelijk zo zou zijn dat zoals nu gezegd wordt iedereen er op tegen is, zou er niet zoveel prachtig vuurwerk afgestoken worden. Er worden mijns inziens twee dingen, vernieling en vuurwerk bij elkaar op een hoop gegooid wat bijna niets met elkaar te maken heeft
Weet nog niet

Het hoort erbij. Steek zelf niks af maar ik geniet wel van al het vuurwerk op oud en nieuw. En ik vind het idee om anderen proberen bij te sturen in hun gedrag vanwege mijn eigen mening moreel verwerpelijk.
PVV

Positief. Het hoort erbij, anders zou het een doodgewone avond zijn. Bij een vuurwerkverbod zullen de incidenten verschuiven en niet verdwijnen. De politie heeft de wet te handhaven en dan gaan we niet iets verbieden als zij erin te kort schieten. Men schijnt ook te vergeten dat er mensen zijn die er wel plezier aan beleven. Wat de honden betreft heb ik geen medeleven, want van hun heb ik namelijk het hele jaar last.
VVD

Positief. Het is een traditie waar veel mensen plezier aan beleven. Er moet echter wel veel strenger gehandhaafd worden op het afsteken van illegaal vuurwerk.
D66

5. Onderzoeksverantwoording

Meting 2020
I&O Research voerde van vrijdag 10 tot en met dinsdagochtend 14 januari 2020 een online onderzoek uit naar de standpunten en ervaringen van Nederlanders met betrekking tot vuurwerk. In deze periode werkten 2.221 Nederlanders van 18 jaar en ouder mee aan het onderzoek. De deelnemers zijn geselecteerd uit het I&O Research Panel (n=2066), aangevuld met leden van PanelClix (n=155).

De onderzoeksresultaten zijn na herweging op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder, voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

Eerdere metingen
- **2019.** Het onderzoek in 2019 is uitgevoerd van donderdag 7 tot en met maandagochtend 18 november. 1.992 Nederlanders van 18 jaar en ouder werkten mee aan het onderzoek.
- **2018.** Het onderzoek in 2018 is uitgevoerd van donderdag 15 november tot en met donderdag 22 november 2018. In totaal hebben in deze periode 3.052 Nederlanders (18+) deelgenomen aan het onderzoek.
- **2017.** De meting in 2017 vond plaats van donderdag 16 november tot en met zondag 26 november 2017. Aan dit onderzoek werkten 3.339 Nederlanders (18+) mee.
- **2016.** De meting in 2016 vond plaats van donderdag 1 december tot en met maandag 5 december 2016. Aan dit onderzoek namen 2.519 Nederlanders van 18 jaar en ouder deel.
- **2015.** De meting in 2015 vond plaats van donderdag 3 tot en met dinsdag 8 december 2015 onder 2.492 Nederlanders (18+).
- **2014.** De meting in 2014 vond plaats van 26 december tot en met 28 december 2014. Aan dit onderzoek namen 5.865 Nederlanders van 18 jaar en ouder deel.

I&O Research Panel
Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research
I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoekbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019).
I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.